

Nr 33

av fru Anér om åtgärder för att begränsa buller på arbetsplatser.

Den nya arbetsmiljölagen kommer, får man hoppas, att resultera i krav på en mera aktiv bullerbekämpning än tidigare. Ett av hindren är emellertid att konstruktörer, planerare m. fl. i saken inblandade ofta saknar tillräckliga kunskaper inom detta område. Ett annat hinder är att bullerstörningarnas effekt på människorna är svår att ange i ekonomiska mått och därför har svårt att få tillräcklig vikt när det gäller stora investeringar.

Att buller på arbetsplatsen är ett svårt gissel behöver man knappast bevisa. I en skrift utgiven av Världshälsoorganisationen skriver en expert om "decibel-infernot" och påpekar att hela den mänskliga organismen påverkas skadligt av alltför högt buller. Om hjärt-kärlsystemet under en längre tid utsätts för en hög bullernivå, uppträder hjärtfel, pulsen ökar och blodtrycket höjs. Andningsrytmen påverkas och t. o. m. matsmältningen kan få påkänningar. Det blir magbesvär och tarmrörelserna blir långsammare. Även hormonsekretionen i en rad av de inresekretoriska körtlarna ändras.

Nervsystemet är emellertid den del av organismen som råkar värst ut. Det sympatiska nervsystemet påverkas och åstadkommer spänningar i alla de organ som det kontrollerar. Det finns exempel på att alltför högt buller försämrar synen, särskilt i dålig belysning, och gör det svårare att bedöma avstånd och färger.

Buller anses i dag vara delvis ansvarigt för en neuros av tre, och för fyra huvudvärkar av fem. Det kan också framkalla allmän depression och trötthetskänslor utan någon synbar orsak. Minnet försämras av högt buller, och koncentrationsförmågan sjunker snabbt. Sänker man ljudnivån i en fabrik ökar produktiviteten, olyckshändelserna blir färre och frånvaron minskar.

Det är mycket som tyder på att flertalet människor i vuxen ålder lider av mer eller mindre långtgående hörselnedsättning, som i de flesta fall helt eller delvis vållats av buller på arbetsplatsen. Undersökningar som gjorts inom LO tyder på att 300 000 anställda inom den tunga industrin lider av hörselskador. Hörselundersökningar inom byggnadsbranschen visar att bara omkring en fjärdedel av byggnadsarbetarna har normal hörsel, resten är mer eller mindre svårt hörselskadade. Hörseltest av 5 300 industrianställda visade att 26,5 procent var svårt och 42,5 procent lätt hörselskadade, medan bara 31 procent hade normal hörsel. Egentligen är det fel att tala om "normal" hörsel eftersom nedsatt hörsel har blivit det normala.

Människan påverkas emellertid inte bara av ljud som kan uppfattas med

hörseln. På ömse sidor om det ljudområde, som vårt öra förmår uppfatta, finns ohörbara ljud – infraljud – som består av lågfrekventa vibrationer, och ultraljud som är högfrekventa. Såväl infraljud som ultraljud har industriell tillämpning, men mest förekommer de som sidoeffekter vid tekniska processer. Infraljud har visat sig förorsaka illamående, förlängd reaktionstid och minskad synprecision. Om ultraljudets eventuella skadeverkningar vet man ännu inte så mycket, men eftersom många människor stadigvarande utsätts för påverkan av sådant ljud, är det viktigt att området blir föremål för ingående studier.

Bullerproblemen såväl i arbetslivet som i samhället i stort innebär sådana hälsorisker att insatser för bullerbekämpning måste ges hög prioritet.

Bullerbekämpningen i Sverige karakteriseras av två egenskaper: det finns inga regler om bullernormer vid källan och det är dålig koppling mellan den grupp tekniker som är experter på akustik och den grupp som konstruerar maskiner.

Det är således inte i första hand kunskaper om buller som saknas. Problemet är närmast att få dem dit där de gör nytta. För närvarande utbildas skyddsombud och arbetsledare i bullerfrågor. Men det finns inga fasta normer för bullerutsläpp från bestämda maskiner som de kan gå efter. Inte heller finns bullerutbildningen hos de flesta av dem som konstruerar maskinerna. De senare är i huvudsak gymnasieingenjörer. På gymnasieskolan är bullerutbildningen bristfällig; särskilt besvärande är i många fall bristen på goda läroböcker eller läroböcker över huvud taget.

Om maskinkonstruktören inte själv vet hur man undviker att framkalla buller, kan han naturligtvis i viss mån samarbeta med dem som kan detta. Men resultatet blir inte lika riktigt och effektivt som om han vet det själv. När maskinerna väl är inplacerade på arbetsplatsen och man har investerat pengar i dem, kan man inte göra något annat än att kräva dämpande och skyddande åtgärder.

Dessutom åstadkommer de skyddsanordningar som används endast en sänkning av 5–10 db, men på många arbetsplatser ligger bullernivån uppåt 100 db och ännu vid 90 db är bullret påfrestande och vådligt. De flesta maskiner måste i dag bli 5–15 % dyrare, om de skall göras tystare. Det finns alltså starka ekonomiska skäl som driver till att bullret bibehålls. Skall man mot detta sätta en verklig kraft, måste man för varje bransch markera klara och entydiga normer för hur mycket buller varje maskintyp får emittera. Då först har man en ram att arbeta inom och möjlighet att driva fram påtagliga resultat. Dessa ramar existerar inte i dag men borde kunna arbetas fram i arbetarskyddsstyrelsens regi. I USA har man antagit en lag enligt vilken maskinleverantörer till staten vid anbudsupphandling får räkna sig till godo en viss procents överpris för varje db de har kunnat sänka bullret. Där finns alltså en klar motivation för konstruktörerna att tillverka tystare maskiner. Ett liknande förfarande borde kunna vara tänkbart i Sverige. Man kan också tänka sig att belägga alltför bullrande maskiner med en sorts

miljöavgift eller straffavgift, beräknad så att det inte blir en billig utväg att fortsätta att bullra, men anpassad efter teknikens utveckling. Slutligen är mätningen av bullret på arbetsplatser svår att genomföra på ett effektivt och rättvisande sätt, eftersom dosimetrar inte används i tillräcklig omfattning. Med sådana kan man mäta bullret under en längre tid och få ett rättvisande mått på det effektiva medelvärdet inte bara på några slumpartade toppar eller dalar på decibelstyrkan.

Med anledning av det anförda hemställer jag

att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder vidtas i syfte att begränsa bullret på arbetsplatserna, varvid behovet av förbättrad akustisk utbildning för gymnasieingenjörer, möjligheterna att med hjälp av ekonomiska styrmedel begränsa bulleremissioner samt utfärdandet av bullernormer för olika maskintyper särskilt beaktas.

Stockholm den 10 januari 1975

KERSTIN ANÉR (fp)